

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ วิธิตำเนินการ และผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาวิธีการพัฒนาคุณธรรมแก่นักศึกษาคูในวิทยาลัยครู
2. ศึกษาการรับรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาคูในวิทยาลัยครู
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมแก่นักศึกษาคูในวิทยาลัยครู
4. เปรียบเทียบการพัฒนาคุณธรรมแก่นักศึกษาคูแต่ละวิทยาลัยครู

วิธิตำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ หัวหน้าคณะวิชา ครุศาสตร์ อาจารย์ และนักศึกษาคูในคณะวิชาครุศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้แก่หัวหน้าคณะวิชาครุศาสตร์ อาจารย์ และนักศึกษาคูของวิทยาลัยครู ซึ่งสุ่มมาจากประชากร หัวหน้าคณะครุศาสตร์ อาจารย์ และนักศึกษาคูในคณะวิชาครุศาสตร์ทั่วประเทศ 36 แห่ง ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 ได้จัดแบ่งวิทยาลัยครูออกเป็น 8 สหวิทยาลัย แล้วผู้วิจัยได้ทำการสุ่มวิทยาลัยครูในแต่ละสหวิทยาลัย โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งได้วิทยาลัยครู 8 แห่ง ๆ ละ 1 วิทยาลัยครู ดังนี้

1. สหวิทยาลัยล้านนา ได้แก่ วิทยาลัยครูเชียงราย
2. สหวิทยาลัยพุทธชินราช ได้แก่ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร
3. สหวิทยาลัยอีสานเหนือ ได้แก่ วิทยาลัยครูเลย
4. สหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ ได้แก่ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์

5. สหวิทยาลัยศรีอยุธยา ได้แก่ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยสงฆ์
6. สหวิทยาลัยทวารวดี ได้แก่ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี
7. สหวิทยาลัยทักษิณ ได้แก่ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
8. สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่ วิทยาลัยครูธนบุรี

ปรากฏว่าจำนวนตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าคณะวิชาครูศาสตร์ จำนวน 8 คน เป็น
อาจารย์ จำนวน 221 คน เป็นนักศึกษา 332 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม และ
แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม เป็นการตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษา
จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสาร หลักการ ทฤษฎี และแนวคิดของนักการศึกษา โดยแบ่งเป็น
2 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามส่วนอาจารย์ในคณะวิชาครูศาสตร์ แบ่งเป็น 3
ตอน คือ สถานภาพส่วนตัวผู้ตอบ การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาครู โดยอาศัยกรอบในการ
วิเคราะห์ การพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของสำนักงานเลขาธิการ
คุรุสภา พ.ศ. 2533 มีดังนี้ คือ มีความเมตตา กรุณา มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีวินัย
มีความซื่อสัตย์ มีความอดทน มีความประหยัด มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และมีความเป็น
ประชาธิปไตย ส่วนที่ 3 เป็นการถามปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู โดย
อาศัยแนวทางในการกำหนดแนวทาง ในการกำหนดปัญหาเบื้องต้นจากการสรุปปัญหา และอุปสรรค
ในการพัฒนาการฝึกหัดครูไทย 3 ด้าน คือปัญหาด้านการเรียนการสอน ปัญหาด้านการจัดกิจกรรม
นักศึกษา และปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมภายในวิทยาลัย

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสถานภาพนักศึกษาครู แบ่งเป็น 2 ตอน คือ
สถานภาพผู้ตอบ และการรับรู้ด้านคุณธรรมในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ของอาจารย์ตามเกณฑ์
มาตรฐานวิชาชีพครูในด้านคุณธรรม จรรยาบรรณของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พ.ศ. 2533

3.2 การสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับหัวหน้าคณะวิชาครุศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั้ง 8 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมโครงการ ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและโครงการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู การวัดผลและประเมินผลการจัดกิจกรรมและโครงการในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู

หลังจากสร้างเครื่องมือเสร็จ ผู้วิจัยได้นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุง หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับอาจารย์วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน และนักศึกษา จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาร์ค ปรากฏว่า แบบสอบถาม สำหรับอาจารย์มีค่าความเที่ยง = 0.93 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษามีค่าความเที่ยง = 0.94

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิการแต่ละวิทยาลัยครูเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมจดหมายส่วนตัวถึงอธิการและอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วส่งทางไปรษณีย์ หลังจากนั้นผู้วิจัยไปเก็บแบบสอบถามพร้อมกับสัมภาษณ์หัวหน้าคณะวิชาครุศาสตร์ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ วิเคราะห์หาค่า

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 เปรียบเทียบการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาแต่ละวิทยาลัยครู โดยใช้วิธี

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

5.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีเชฟเฟร์ (Sheffé)

5.4 ความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของ

ครอนบาร์ค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. การแปลความหมาย

6.1 การแปลความหมายคะแนนของแบบสอบถาม เกี่ยวกับการศึกษา
กระบวนการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ใช้เกณฑ์ปรับปรุงจากแบบความคิดเห็นของ เบสต์
(Best, 1977) ดังนี้

4.50-5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด ปัญหาอุปสรรคมากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก ปัญหาอุปสรรคมาก
2.50-3.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง ปัญหาอุปสรรคปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย ปัญหาอุปสรรคน้อย
1.00-1.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยมาก ปัญหาอุปสรรคน้อยมาก

6.2 การแปลความหมายคะแนน แบบสอบถาม เกี่ยวกับการรับรู้ของ
นักศึกษาด้านการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษา ใช้เกณฑ์ปรับปรุงจากแบบความคิดเห็นของ เบสต์
(BEST, 1977) ดังนี้

4.50-5.00	หมายถึง	การรับรู้มากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง	การรับรู้มาก
2.50-3.49	หมายถึง	การรับรู้ปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	การรับรู้่น้อย
1.00-1.49	หมายถึง	การรับรู้่น้อยมาก

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ใน
วิทยาลัยครูนั้น ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1. การพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูของวิทยาลัยครูต่าง ๆ

1.1 การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา จากคุณธรรม 9 ประการ ตาม
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พ.ศ.2533 มีคุณธรรม 8 ประการ
ที่ได้ใช้ปฏิบัติในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ มีความ
ยุติธรรม ($\bar{x} = 4.27$) รองลงมา มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีความรักและความศรัทธา
ในวิชาชีพครู มีความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต ความมีวินัย
มีความเมตตา มีความอดทนตามลำดับ ($\bar{x}=4.25, 4.24, 4.21, 4.20, 4.07, 4.03$
และ 3.88) ส่วนสาระของคุณธรรมอีก 1 ประการที่ได้นำมาปฏิบัติในระดับปานกลางก็คือ มี
ความประหยัด ($\bar{x}=3.48$)

1.2 การเปรียบเทียบสาระของการพัฒนาคุณธรรม ของนักศึกษาครูของวิทยาลัยครูต่าง ๆ ด้านมีความยุติธรรมและด้านมีความประหยัด แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 โดยสาระการพัฒนาด้านมีความยุติธรรมของวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ($\bar{x}=4.50$) และวิทยาลัยครูเลย ($\bar{x}=4.50$) สูงกว่าวิทยาลัยครู กาญจนบุรี ($\bar{x}=3.95$) และวิทยาลัยครู กำแพงเพชร ($\bar{x}=4.01$) และด้านมีความประหยัด ของวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ($\bar{x}=3.78$) สูงกว่าวิทยาลัยครูกำแพงเพชร ($\bar{x}=3.06$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

1.3 คุณธรรมที่ในแต่ละวิทยาลัยครูได้พัฒนามากที่สุด คือ ด้านมีความรัก และความศรัทธาในวิชาชีพครู ร้อยละ 46.8 รองลงมา คือ มีความรับผิดชอบ ร้อยละ 23.9 ส่วน สาระมีความประหยัดได้รับการพัฒนาในอันดับหลังสุด ร้อยละ 2.5

1.4 การพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูในวิทยาลัยครูใช้มากที่สุด คือ กระบวนการแทรกในขณะทำการสอนมีร้อยละ 78.8 รองลงมา คือ กระบวนการผ่านทางกิจการ นักศึกษา ร้อยละ 6.7 และอันดับต่ำสุด คือ กระบวนการจัดนิทรรศการ ร้อยละ 0.5 ในขณะทำ การสอน รองลงมา คือผ่านทางกิจการนักศึกษาและอันดับต่ำสุด คือการจัดนิทรรศการ

1.5 การพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ตามประสบการณ์ของอาจารย์ในวิทยาลัย ครูเห็นว่า กระบวนการพัฒนาคุณธรรมโดยแทรกในขณะทำการสอน ประเมินผลว่ามีความสำเร็จ มากที่สุด ร้อยละ 47.8 รองลงมา คือ การจัดอบรมสัมมนา ร้อยละ 25.4 และอันดับสุดท้าย คือ กระบวนการผ่านทางอาจารย์ที่ปรึกษา ร้อยละ 1.0

1.6 การพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูตามความคิดเห็นของอาจารย์เห็นว่า ควร จัดการพัฒนาทุก ๆ ชั้นปี โดยตรงครบทั้ง 9 ด้าน มากที่สุด ร้อยละ 62.6 รองลงมาคือการจัด พัฒนาแต่ละชั้นปี โดยปีที่ 1 จัดโดยเน้นคุณธรรมความมีเมตตา มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรม ชั้นปีที่ 2 เน้นความมีวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความอดทน ชั้นปีที่ 3 เน้นมีความประหยัด มีความรักและ ศรัทธาในวิชาชีพครูและมีความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต ส่วนชั้นปีที่ 4 รวมพัฒนาคุณธรรมทั้ง 9 ประการ อีกครั้ง ร้อยละ 19.9 ส่วนอันดับสุดท้าย คือ จัดพัฒนาในชั้นปีที่ 3 ให้มากที่สุด ร้อยละ 1.9

2. การรับรู้ของนักศึกษาตามการพัฒนาคุณธรรมของอาจารย์

2.1 การรับรู้ของนักศึกษาตามการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ของ อาจารย์ในวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน เรียงลำดับดังนี้ คือ มีความรักและความศรัทธา ในวิชาชีพครู ($\bar{x}=3.96$) มีความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต ($\bar{x}=3.92$) มีความรับผิดชอบ ($\bar{x}=3.91$) ความมีวินัย ($\bar{x}=3.68$) ความมีเมตตา ($\bar{x}=3.65$) และมีความ ยุติธรรม ($\bar{x}=3.62$) ส่วนการรับรู้ในระดับปานกลาง คือ มีความประหยัด ($\bar{x}=3.31$) และ มี ความอดทน ($\bar{x}=3.19$)

3. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู

3.1 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูอยู่ในระดับที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อย โดยเรียงปัญหาและอุปสรรคตามลำดับ ดังนี้ ปัญหาด้านการจัดกิจกรรม ($\bar{x}=2.97$) ด้านการเรียนการสอน ($\bar{x}=2.84$) และด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}=2.72$) ตามลำดับ

3.2 การเปรียบเทียบปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาของวิทยาลัยครูต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของอาจารย์ แตกต่างกันในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ($\bar{x}=2.97$) มีปัญหาและอุปสรรค ด้านนี้สูงกว่าวิทยาลัยครูเชียงราย ($\bar{x}=2.41$) และวิทยาลัยครูธนบุรี ($\bar{x}=2.44$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคที่วิทยาลัยครูต่าง ๆ ประสบแล้วสรุปผลได้ดังนี้

3.2.1 ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องจำนวนนักศึกษาในแต่ละห้องเรียนมากเกินไปทำให้อาจารย์สังเกต กำไซ หรือปลุกฝังคุณธรรมให้กับนักศึกษาไปทั่วถึง จะเห็นว่าวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ($\bar{x}=2.62$) มีปัญหาและอุปสรรคมากกว่าวิทยาลัยครูอื่น ๆ

3.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง เนื้อหาวิชาแต่ละรายวิชามากเกินไปนั้นทำให้เวลาไม่เพียงพอต่อการปลุกฝังคุณธรรมให้กับนักศึกษา จะเห็นว่า วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ($\bar{x}=2.97$) กำแพงเพชร ($\bar{x}=3.00$) กาญจนบุรี ($\bar{x}=3.06$) สุราษฎร์ธานี ($\bar{x}=3.10$) และบุรีรัมย์ ($\bar{x}=3.11$) เป็นปัญหาและอุปสรรคสูงกว่าวิทยาลัยครูเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3.2.3 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับผู้บริหารไม่ค่อยให้การสนับสนุนในการจัดโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ปรากฏว่า วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ($\bar{x}=3.17$) มีปัญหาและอุปสรรคมากกว่าวิทยาลัยครูเลย ($\bar{x}=2.05$) และวิทยาลัยครูเชียงราย ($\bar{x}=2.04$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3.2.4 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ บริเวณวิทยาลัยไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม นั้นเมื่อเปรียบเทียบแล้ว ปรากฏว่าวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ($\bar{x}=3.15$) มีปัญหาและอุปสรรคด้านนี้มากกว่าวิทยาลัยครูเชียงราย ธนบุรี เลย กำแพงเพชรบุรีรัมย์ และ กาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3.2.5 ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับนักศึกษาขาดความศรัทธาที่แท้จริงในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู จากผลการ

3.2 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูของวิทยาลัยครูต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของอาจารย์ แตกต่างกันในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม

โดยวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานีมีปัญหาและอุปสรรคด้านนี้ในระดับมาก ($\bar{x}=2.97$) มากกว่าวิทยาลัยครูเชียงราย และวิทยาลัยครูธนบุรีซึ่งมีเพียง ($\bar{x}=2.41, x=2.44$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคที่วิทยาลัยครูต่าง ๆ ประสบ ก็สรุปผลได้ดังนี้

3.2.1 ปัญหาอุปสรรค จำนวนนักศึกษาในแต่ละห้องเรียนมากเกินไปทำให้อาจารย์สังเกต แก้ไข หรือปลุกฝังคุณธรรมให้กับนักศึกษาไม่ทั่วถึงนั้น จะเห็นว่าวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการณมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.62$) มากกว่าวิทยาลัยครูอื่น ๆ

3.2.2 ปัญหาอุปสรรค เนื้อหาวิชาแต่ละรายวิชามากเกินไปทำให้มีเวลาไม่เพียงพอต่อการปลุกฝังคุณธรรมให้กับนักศึกษา จะเห็นว่าวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการณ กำแพงเพชร กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี และบุรีรัมย์ มีปัญหามาก ($\bar{x}=2.97, \bar{x}=3.00, \bar{x}=3.06, \bar{x}=3.10, \bar{x}=3.11$ ตามลำดับ) มากกว่าวิทยาลัยครูเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3.2.3 ปัญหาและอุปสรรค ผู้บริหารไม่ค่อยให้การสนับสนุนในการจัดโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ปรากฏว่าวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานีมีปัญหาและอุปสรรคระดับมาก ($\bar{x}=3.17$) มากกว่าวิทยาลัยครูเลย และวิทยาลัยครูเชียงราย ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคเพียง ($\bar{x}=2.05, \bar{x}=2.04$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3.2.4 ปัญหาและอุปสรรค สภาพแวดล้อมรอบ ๆ บริเวณวิทยาลัยไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ปรากฏว่าวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการณ มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.15$) มากกว่าวิทยาลัยครูเชียงราย ธนบุรี เลย กำแพงเพชร บุรีรัมย์ และกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3.2.5 ปัญหาและอุปสรรค นักศึกษาขาดความศรัทธาที่แท้จริงในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ปรากฏว่าวิทยาลัยครูบุรีรัมย์มีปัญหามากระดับ ($\bar{x}=3.28$) มากกว่าวิทยาลัยครูธนบุรี เชียงราย เลย กาญจนบุรี เพชรบุรีวิทยาลัยการณ และวิทยาลัยครูกำแพงเพชร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

4. การจัดการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ตามความคิดเห็นของอาจารย์ คณะครุศาสตร์นั้น ส่วนใหญ่จัดแทรกกระบวนการเรียนการเรียน รองลงมา คือ จัดกิจกรรมเสริม เป็นโครงการพิเศษ เช่น โครงการส่งเสริมนักศึกษาครูทายาท และโครงการของศูนย์ฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูและมีการจัดกิจกรรมเสริมของแต่ละภาควิชาหรือ โปรแกรมวิชาที่รับผิดชอบ นักศึกษาแต่ละ โปรแกรมวิชา ส่วนคุณธรรมที่ได้จัดเสริมในกิจกรรมเหล่านั้น จะเน้นคุณธรรมด้าน มีความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความประหยัด ความศรัทธาในวิชาชีพครู และความเป็น ประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมเหล่านั้น ควรจัดต่อเนื่อง ให้กับนักศึกษาทุกชั้นปี

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมกับโครงการที่ใช้ เป็นกระบวนการ พัฒนานักศึกษาครูที่มีคล้ายกัน 8 โครงการ คุณธรรมที่เน้นทุกโครงการ คือ ความมีวินัย รอง ลงมา ความรับผิดชอบ 6 โครงการ ด้านมีความอดทนและมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 5 โครงการ ส่วนคุณธรรมด้านมีความยุติธรรมและความประหยัด ไม่ได้ใช้ในโครงการเหล่านั้นเลย

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ใน วิทยาลัยครูนั้น ผู้วิจัยได้นำผลมาอภิปรายโดยภาพรวม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จากการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษาในเรื่องสาระ การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาครู และการรับรู้ของนักศึกษาในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาครู แตกต่างกัน โดยความคิดเห็นของอาจารย์เห็นว่า ได้พัฒนาคุณธรรมด้านมีความยุติธรรม มีความ ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความเป็นประชาธิปไตยในการ ปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต ความมีวินัย ความมีเมตตา และมีความอดทน ได้พัฒนาในระดับ มากตามลำดับ ส่วนมีความประหยัดได้รับการพัฒนาในระดับปานกลาง แต่การรับรู้ของนักศึกษา ในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาของอาจารย์ คุณธรรมด้านมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความ เป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต มีความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความ มีเมตตา มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ ในระดับมาก และเรียงตามลำดับ ส่วนคุณภาพคุณธรรม ด้านมีความประหยัด และมีความอดทนในระดับปานกลาง ดังนั้นคุณธรรมที่เห็นว่า อาจารย์และ นักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันคือ การพัฒนาคุณธรรมด้านมีความประหยัด ทั้งนี้เพราะรายวิชา ต่าง ๆ ของหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต ไม่มีเนื้อหาในส่วนเกี่ยวกับคุณธรรมด้านมีความประหยัด

(กรมการฝึกหัดครู , 2536) และถ้าให้สอดคล้องกับทฤษฎีการสอนก็เป็นเรื่องค่อนข้างยาก เพราะเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มีมากเวลาที่ใช้สอนมีจำกัด อีกทั้งตัวอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นอาจารย์เก่าแก่ ความพร้อมในด้านต่าง ๆ มีมาก นักศึกษาจึงได้รับตัวอย่างที่พร้อมแล้ว และระดับการรับรู้ของนักศึกษาไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติที่อาจารย์เห็นว่า ได้พัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ในระดับมากแต่นักศึกษารับรู้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะนักศึกษาครู ในปัจจุบันนั้น เป็นนักศึกษาที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างต่ำมีจำนวนมากที่เข้าเรียนครู เนื่องจากสอบคัดเลือกเข้าศึกษาสาขาอื่นไม่ได้ หรือถ้าให้เลือกคณะในมหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์นั้น นักเรียนก็จะเลือกเป็นอันดับสุดท้าย

2. จากผลการเปรียบเทียบสาระของการพัฒนาคุณธรรมของอาจารย์แต่ละวิทยาลัยครู กับการรับรู้ของนักศึกษาครูแต่ละวิทยาลัยครูแตกต่างกัน โดยความคิดเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ได้พัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูสูงสุดรองลงมา คือวิทยาลัยครูเลย เพชรบุรีวิทยาลัยการณบุรี บุรีรัมย์ เชียงราย กำแพงเพชร และกาญจนบุรี ตามลำดับ แต่การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับสาระของการพัฒนาคุณธรรมของอาจารย์ของนักศึกษาวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการณบุรี สูงสุด รองลงมาเป็นการรับรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยครูเชียงรายกาญจนบุรี เลย กำแพงเพชร สุราษฎร์ธานี บุรีรัมย์และธนบุรีตามลำดับ เป็นผลมาจากการประเมินที่กล่าวว่า การประเมิน ถ้าให้ประเมินบุคคลที่มีปรัชญาเดียวกันหรือพวกเดียวกัน จะเป็นบวกเสมอและในการประเมินบุคคลที่ตรงข้าม ผลออกมาจะเป็นทางลบเสมอ (ประสิทธิ์ บัวคลี่, 2527) อีกทั้งคุณลักษณะและความเกรงใจของคนในภูมิปัญญาแตกต่างกัน

3. ในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ซึ่งรับผิดชอบในการผลิตครูเพื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครู ได้จัดกระบวนการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูในระดับมาก คือ ด้านมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู มีความเป็นประชาธิปไตย ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต ความมีวินัย มีความเมตตา มีความอดทน และด้านการประหยัดในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของวิทยาลัยครูที่เป็นสถานบันการศึกษาที่มุ่งฝึกหัดและพัฒนาครูที่จะไปประกอบอาชีพครูและครูประจำการให้มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการสอนและการกระตุ้นให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้ มีจิตสำนึกในความเป็นครู มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความประพฤติ การดำรงชีวิต มีความใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองและการสอนอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันที่มุ่งให้ครูและครูประจำการมีคุณธรรม มีความสามารถ และจิตสำนึกในความเป็นครู

4. บทบาทของครูอาจารย์ในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู ควรจัดระบบที่ผสมผสานระหว่างความรู้ทั้งสามด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ย่อมจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และวิธีการที่จะให้เกิดการพัฒนาดังกล่าว ควรใช้วิธีการหลาย ๆ แบบ คือ มีทั้งแทรกขณะสอน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ฝ่ายกิจการนักศึกษาจัดกิจกรรมโครงการเน้นคุณธรรมบางอย่างที่ชัดเจน เชิญวิทยากรมาบรรยายและอาจารย์ที่ปรึกษาที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับศิษย์ เป็นต้น แต่วิธีการที่ใช้ได้มากที่สุด คือ แทรกขณะสอน ครูอาจารย์ทุกท่านสามารถพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาครูได้ ดังนั้น วิธีการนี้จะประสบผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับคุณธรรมของอาจารย์วิทยาลัยครู ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักศึกษาครู ดังนั้นนอกจากจะมีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูเพียงด้านเดียว ควรมีการส่งเสริม สนับสนุน และควบคุมด้านจริยธรรมของอาจารย์ในวิทยาลัยครู เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษา เพราะถึงแม้ว่าอาจารย์วิทยาลัยครูจะมีคุณวุฒิสูง มีความรู้ดี มีความสามารถเฉพาะตัว แต่ถ้าอาจารย์ผู้นั้นปฏิบัติงานในหน้าที่การเป็นอาจารย์โดยไม่มีน้ำใจ หรือวิญญานของการเป็นครู ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ก็ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงต่อการเป็นครูของครู ไม่สามารถที่จะพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูได้อย่างเหมาะสม และถูกต้อง (สถิต แก้วเชื้อ 2530, 46-51)

5. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณธรรมให้แก่บุคคลในสังคม (ลัดดา เสนาวงษ์ 2532) ดังนั้น ปัจจัยในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษา ก็คือ การจัดสิ่งแวดล้อมทุกอย่างในวิทยาลัยครู โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่เป็น "คน" ให้เอื้อต่อการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ ในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยตามที่ได้อภิปรายแล้ว มีข้อเสนอแนะดังนี้

การพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน คือ เนื้อหารายวิชาแต่ละวิชามีมากเกินไปทำให้มีเวลาไม่เพียงพอต่อการปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักศึกษา โครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณธรรมไม่ได้จัดอย่างมีระบบและไม่ต่อเนื่องและนักศึกษาขาดความศรัทธาที่แท้จริงในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาเพราะมองว่า เป็นเรื่องไร้สาระและงมงาย ตลอดจนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู และวิทยาลัยครูต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก จึงควรเน้นนโยบายและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการส่งเสริมฝึกอบรมหรือพัฒนานักศึกษาครูในด้านคุณธรรมสำหรับครูไว้ให้ชัดเจนดังนี้

1. กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาวิชาในแต่ละวิชาให้สอดคล้อง หรือพอเหมาะ กับเวลาที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดให้สอดคล้อง หรือพอเหมาะ กับเวลาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนเพื่อนำคุณลักษณะการปฏิบัติของนักศึกษา

2. ปรับปรุงและประสานงาน หรือวางแผนงานร่วมกันระหว่างสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครู เพื่อจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนระบบที่แน่นอนตลอดจน ความต่อเนื่องของโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูให้มีคุณธรรม โดยกำหนด กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เหมาะสมร่วมกัน เช่น

โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครู โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ให้นักศึกษาฟังเทปรายการธรรมะประกอบการสอนนิมิตต์พระมาเทศน์ในวันสำคัญทางศาสนา หรือ จัดสัปดาห์ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

1. โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาครูสู่อาราม เพราะวัดนอกจากจะเป็นศูนย์รวมวิถีชีวิตทุกด้านของชาวไทยมาตั้งแต่ครั้งอดีตกาลแล้ว ยังเป็นแหล่งสะสมสรรพวิทยาการนานาชนิดจึงไม่แปลกอันใดเลยที่วัดจะเป็นสถานศึกษาแห่งที่สองรองจากบ้านและสถานศึกษา กิจกรรมในอดีตทุกชนิด ก็มักจะเข้าไปทำกันที่วัด แต่ปัจจุบันสภาพการณ์ทุกอย่างถูกเปลี่ยนไปจากเดิม โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษา ซึ่งแต่ละปีมีโอกาสเข้าวัดเพื่อฟังเทศน์ ฟังธรรม น้อยมาก ด้วยเหตุนี้สถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันที่ผลิตครูด้วยแล้ว ยังมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องนำนักศึกษาเข้าไปใกล้ชิดวัดมากยิ่งขึ้น จะด้วยวิธีการบำเพ็ญประโยชน์ให้กับวัด ส่งเสริมให้วัดมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของชุมชน และทำหน้าที่พัฒนาคุณธรรมให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษา และสังคมทั่วไป แนะนำให้นักศึกษาเห็นคุณค่าทางศิลปะ โบราณวัตถุ และรูปลักษณ์แห่งในความ เป็นเจ้าของ ตลอดจนช่วยกันบูรณะตกแต่งภายในบริเวณวัดให้มีความสะอาดร่มเย็น ซึ่งอาจจะต้อง ปฏิบัติกันอย่างจริงจังสัปดาห์ละ 1 วัน หรือ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง และเพื่อเป็นการฝึกให้นักศึกษารู้จักรับผิดชอบงานที่ตนได้รับตลอดจนมีความอดทน ในการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน

โครงการส่งเสริมความประพฤตินักศึกษาครู โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความเหมาะสม เช่น กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความประพฤติและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อพัฒนาทางสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์ในการประเมินผลการศึกษาตามข้อบังคับว่าด้วยการวัดและประเมินผลการศึกษา

โครงการสรรหาและคัดเลือกนักศึกษา เพื่อเข้าเรียนครู โดยเน้นความ ศรัทธาในการเป็นครูและการมีบุคลิกลักษณะที่จะเป็นครูที่ดี

โครงการเสริมสร้างศรัทธาในอาชีพครูให้แก่นักศึกษา โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เชิญครูดีเด่นหรือครูตัวอย่างมาบรรยายให้นักศึกษาฟัง เผยแพร่ผลงานและเกียรติประวัติ ของครูดีเด่น ให้เป็นที่ปรากฏแก่นักศึกษา

3. บรรจุวิชา "คุณธรรมสำหรับครู" เป็นรายวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะในหลักสูตรการฝึกหัดครู และเป็นวิชาบังคับที่นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนทุกภาคเรียน โดยในภาคเรียนแต่ละภาคเรียนจะกำหนดเป็นคุณลักษณะย่อย ๆ ที่นักศึกษาจะต้องผ่านจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วสรุปรวบรวมเมื่อเรียนครบหลักสูตรว่า "ผ่าน" หรือ "ไม่ผ่าน" ซึ่งนักศึกษาคูทุกคนจะต้องสอบผ่านวิชานี้ก่อน จึงจะถือว่าจบหลักสูตรโดยสมบูรณ์ นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลการเรียนวิชาอื่น ๆ ก็ควรจะเน้นหนักไปทางการวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมากกว่าการวัดและประเมินผลด้วยคะแนนการสอบภาคทฤษฎี

4. จัดสภาพแวดล้อมภายในให้มีบรรยากาศที่ร่มรื่น มีป้ายคำขวัญของค่านิยมคุณธรรม ทั้ง 9 ประการ ติดรอบ ๆ บริเวณวิทยาลัย ตลอดจนจัดให้มีสถานที่ที่สักการะบูชาพระพุทธรูปประจำวิทยาลัยครูทุกแห่ง และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ "คน" หรือ ตัวอาจารย์เองจะต้องเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามคุณธรรมทั้ง 9 ด้านให้นักศึกษาเห็นเป็นตัวอย่างด้วย

5. สถานับจะต้องจัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสวัสดิการเกี่ยวกับเงินหรือสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานับ โดยให้อาจารย์และนักศึกษาร่วมเป็นสมาชิก เพราะการรู้จักวางแผนในการบริโภคการใช้จ่าย เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้สามารถบรรเทาปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและยังสามารถฝึกให้นักศึกษารู้จักประหยัดและเป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์ขึ้นในสถานับการศึกษาอีกด้วย

6. สถานับจะต้องจัดให้ชมรมต่าง ๆ ในสถานับได้นำคุณธรรมและจริยธรรมไปเป็นข้อปฏิบัติในกิจกรรมของชมรม ฝึกการปฏิบัติกิจกรรมของชมรมด้วยคำขวัญที่ว่า "ปฏิบัติหน้าที่เพื่อหน้าที่" เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยประเมินโครงการต่าง ๆ ที่วิทยาลัยครูจัด เพื่อใช้พัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาอย่างจริง
2. ควรมีการศึกษาความมีคุณธรรมของนักศึกษาคูโดยวิธีการทดสอบจากตัวนักศึกษาโดยตรงจากการปฏิบัติของตัวนักศึกษาเอง จากวิธีการสังเกต
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์วิทยาลัยครูกับสถานับหรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ผลิตครูทุกระดับ ในด้านการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาคู
4. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของครูที่สอน ในแต่ละระดับการศึกษา ตามความต้องการของผู้ปกครองนักเรียน-นักศึกษา